

Vážený pane Gazdiku,

děkujeme za dopis, ve kterém jakožto učitel kritizujete způsob, jakým jsme před volbami oznámkovali politické strany. Vycházíme z toho jako uamanutí kantoři staré školy: známkami nemotivujeme, oceňujeme neaktivní, zato poslušné žáky, a trváme na jediné správné, naší verzi.

Nejprve k těm známkám. Jdeme naopak s dobou a v kompletní verzi našeho vysvědčení najdete zcela v souladu s moderními trendy čtyřicetistránkové slovní hodnocení. Znamky jsou především stručným shrnutím pro ty, kteří se neorientují v parlamentních procedurách. Jednička: poslanci návrh aktivně navrhovali a podporovali. Dvojka: hlasování v souladu se závazkem, ale bez aktivních kroků při prosazování návrhu. Trojka: nejednotné chování, část strany zákon podporuje, část jej podkopává. Čtyřka: hlasování pro zákon oslabující návrhy či pokus o zdržení a blokování. Pětka: strana zákon aktivně zarazila či vykostila.

Toto známkové shrnutí u jednotlivých zákonů podle nás přeci jen ještě o leccčems vypovídá. Průměrovat tyto známky je už dosti ošemetné, proto jsme to sami nedělali. Vysvědčení může dobře posloužit tomu, kdo si u stran, které zvažuje volit, počte, jak se stavěly ke svým předvolebním slibům a udělá si názor na to, zda jsou pro něj opravdu důvěryhodné. Volit na základě vysvědčení stranu s nejlepším průměrem bez ohledu na jiná témata, názorovou shodu a tak dál, je nesmysl, kterého se žádný svéprávný volič jistě nedopustí. (Ale když už jsme tedy u toho průměru, není pravda, že z vysvědčení nejlépe vychází Úsvit – průměrnou čistou dvojku má stejně tak KDU-ČSL a TOP 09 & STAN.)

A teď k tomu nešťastnému služebnímu zákonu, ve kterém jste „fásli kuli“. Máte pravdu, že samy organizace sdružené v rámci Rekonstrukce státu se neshodly na přesné podobě ideálního zákona ve všech detailech. Z toho také plyne, že jsme nemohli „zarputile trvat na jediném řešení, tedy na tom, které předložila Rekonstrukce státu,“ jak píšete. Rekonstrukce státu nikdy žádný návrh služebního zákona nese-psala ani nepředložila, pouze vydávala stanoviska k předloženým návrhům. S ohledem na neshody v detailech jsme při hodnocení brali v potaz skutečně jen základní kritéria, na kterých se všechny organizace shodly už dávno.

Tak se podívejme, jak to dopadlo s několika zásadními body zákona po oné vzácné „shodě opozice s koalicí“, kterou vyzdvihujete, jako by byla hodnotná sama o sobě, bez ohledu na obsah.

Základním smyslem zákona je nastavit hranice mezi politiky a úředníky tak, aby politici úkolovali úředníky toliko jasným politickým zadáním a nemohli na ně tlačit ve věcech, které jim nepřísluší (třeba jak po formální stránce nastavit výběrové řízení), například hrozbou odvolání, snížení platu nebo naopak kariérními nabídkami. Tak se podívejme na několik výsledků zásahů opozice do zákona.

Klasická páka dnešního politika je možnost zrušení pracovní pozice. Svévolemu rušení pozic má v zákoně bránit takzvaná systemizace – tedy závazná struktura úřadu včetně počtu pracovních míst a jejich platového ohodnocení. Tu by podle původní verze zákona smělo ministerstvo měnit jen v pravidelných intervalech a odůvodněný plán systemizace by musel schvalovat vrchní úředník jmenovaný politiky na jiné funkční období než má vláda. Tím by se ministři možnost odvolat nepohodlného úředníka dosti komplikovala. A co se objevilo v kompromisní verzi? **Že to nahoře sice tak nějak jako platí, až na to, že si systemizaci může ministerstvo samo kdykoli změnit „za významné změny podmínek“.** Tedy kdykoli samo uzná, že taková významná změna podmínek

nastala. Nehledě na to, že může kdykoli zvyšovat platební zařízení o několik tříd nahoru a dolů. Vlk se nažral a koza zůstala celá.

Nebo výběrová řízení. U těch se objevily v „opozičně smluvní“ verzi drobné novinky. Pořadí kandidátů není závazné, a výběrové řízení lze kdykoli zrušit. A opakovat, dokud na místo nedostaneme, koho potřebujeme.

Pokud jde o onu „citadelu úřednické šlechty“. Není pravda, že jsme zarputile trvali na původní verzi – otevřeně jsme říkali, že je možné vést debatu o personálních kompetencích generálního ředitele a dalších věcech. Pouze jsme říkali, že k zajištění některých podstatných funkcí zákona je potřeba (sebemenejší) nadresortní orgán, nikoli některé z ministerstev. Ilustrativní příklad za všechny: podle závazků poslanců měl zákon zajistit potřebnou ochranu úředníkům, kteří se rozhodnout oznámit korupci nebo nezákonné jednání svých nadřízených – tedy zejména jim měl po dobu vyšetřování zajistit anonymitu. Pomiňme, že tato otázka v zákoně není pořádně upravena. Zatímco původní verze umožňovala, aby se úředníci ministerstva vnitra obraceli na nadresortní orgán, dnes budou o ochranu žádat svoje nadřízené, kterých se oznámení dost možná týká.

Takto bychom mohli postupovat paragraf po paragrafu. Třešničkou na dortu je onen na poslední chvíli schválený pozměňovací návrh, podle kterého si **může státní úředník odskočit dělat poslance, senátora či ministra a ve státní správě mu mezitím musí držet místo**, na které má právo se následně vrátit! To je vsutku oddělení politické a úřednické sféry par excellence.

Pane Gazdíku, píšete, že bychom měli vysvědčením více motivovat a ocenit také přínosy a pozitiva nového zákona. Jenže k čemu je dobrá věc, když je k ní vždy vpašován paragraf, který ji umožní obcházet. Zákon přinese mnohé povinnosti těm, kteří budou chtít dodržovat jeho ducha, a ponechá volné ruce těm, kdo budou dostatečně kreativní v jeho interpretaci.

O původní koaliční verzi jsme skutečně vedli dlouhé spory, zda hodnotit sklenici jako poloplnou nebo jako poloprázdnou. U výsledné verze jsme se shodli velice rychle – sklenice je děravá jako řešeto: nevěříme, že může zajistit stabilní, profesionální státní správu, která odolává nepřipustným politickým zásahům.

Pro slabého žáka, který dělal, co mohl, a stejně dostal pětku, může být toto hodnocení demotivující. Pro silného žáka nemusí být jedna pětka v jinak dobrém hodnocení žádnou katastrofou, ale impulzem, aby se danému předmětu začal věnovat více, než dosud. Díky vetu novely služebního zákona je zde teoretická šance na reparát, byť předpokládáme, že text služebního zákona se již nezmění a nezbyde tedy, než v budoucnu přijímat novely tohoto zákona, které postupně nedostatky odstraní. Prvním krokem k tomu je ovšem na tyto nedostatky hlasitě poukazovat.

Věříme, že TOP 09 & STAN není slabým, ale silným žákem, a že v ostatních předmětech podá v blízké budoucnosti daleko lepší výkony. I to lze z našeho hodnocení vyčíst.

S pozdravem za Rekonstrukci státu

Martin Fadrný, Jiří Boudal

V Praze dne 10. října 2014